

Dir nr: Dir. 2004:156
Departement: Näringsdepartementet
Beslut vid
regeringssammanträde: 2004-10-21
Rubrik: Rätt till tjänstledighet för att gå ned i arbetstid

- - - - -

Beslut vid regeringssammanträde den 21 oktober 2004.

Sammanfattning av uppdraget

En utredare ges i uppdrag att föreslå hur en lag om partiell tjänstledighet för arbetstagare som önskar gå ned i arbetstid skulle kunna utformas. Vidare skall utredaren analysera konsekvenserna av en sådan lag samt överväga om en rätt till partiell tjänstledighet bör införas.

Bakgrund

Arbetstidens längd och förläggning har betydelse för kvinnors och mäns möjlighet att planera sin tid och för möjligheten att kombinera arbetslivet och livet i övrigt. Inte minst är möjligheten att kunna påverka arbetstiden viktig för människors hälsa och välbefinnande. Samtidigt har arbetstidens längd och förläggning betydelse för arbetsgivares möjlighet att organisera och planera verksamheten.

Kvinnor och män bör få ökade möjligheter att välja arbetstid efter egna önskemål. Vissa arbetstagare vill kunna minska sin arbetstid medan andra som arbetar deltid vill kunna öka sin. En utredning har tillsatts som skall pröva möjligheterna att stärka rätten till heltidsanställning. Möjligheten att stärka rätten till deltidarbete för de arbetstagare som så önskar och ändå kan klara sin försörjning behöver också prövas.

En rätt till partiell tjänstledighet för alla arbetstagare, på motsvarande sätt som småbarnsföräldrar har i dag, skulle ge den enskilda arbetstagaren ett större inflytande över arbetstidens längd i olika faser av livet. Om en rättighet av detta slag skall införas krävs en ny ledighetslag. Denna lag skulle reglera arbetstagarens rätt till partiell tjänstledighet och skilja sig från andra ledighetslagar, som t.ex. föräldraledighetslagen, genom att ledighetens syfte inte skulle anges.

Det är väsentligt att noga överväga konsekvenserna av en sådan rättighet. Jämställdheten skall därvid särskilt beaktas. Arbetsgivarens möjlighet att planera verksamheten likaså. Konsekvenserna för verksamheten kan bli särskilt påtagliga för små företag. Vidare krävs en analys av ett sådant förslag i relation till EG:s deltidssdirektiv och åtaganden inom ramen för ILO.

Deltidssdirektivet

Europeiska unionens råd antog den 15 december 1997 direktivet om ramavtalet om deltidssarbete undertecknat av UNICE, CEEP och EFS (97/81/EG). Syftet med direktivet är att säkerställa att deltidssanställda inte diskrimineras, förbättra kvaliteten på deltidssarbeten, underlätta utvecklingen av deltidssarbete på frivillig grund och bidra till en flexibel organisering av arbetstiden. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom lagen (2002:293) om förbud mot diskriminering av deltidssarbetande arbetstagare och arbetstagare med tidsbegränsad anställning. Lagen trädde i kraft den 1 juli 2002 (prop. 2001/02:97, bet. 2001/02:AU6, rskr. 2001/02:222).

ILO-konventionen (nr 175) om deltidssarbete

Sverige är medlem av Internationella arbetsorganisationen (ILO). ILO:s beslutande församling antog 1994 konventionen (nr 175) och den kompletterande rekommendationen (nr 182) om deltidssarbete. Konventionen omfattar alla anställda vars normala arbetstid är kortare än den för jämförbara heltidssarbetande. Enligt konventionen skall åtgärder vidtas för att garantera de deltidssarbetande samma skydd som heltidssarbetande när det gäller bl.a. organisations- och förhandlingsrätt, arbetarskydd och diskriminering i anställningen. Lagstadgade sociala trygghetssystem skall anpassas så att deltidssarbetande åtnjuter villkor som är likvärdiga med heltidssarbetandes. Det förutsätts att åtgärder vidtas för att underlätta möjligheterna till produktivt och fritt valt deltidssarbete som tillgodoser behoven hos både arbetsgivare och arbetstagare. Övergång från heltids- till deltidssarbete eller vice versa skall ske frivilligt.

Sverige ratificerade konventionen den 10 juni 2002 (jfr prop. 2001/02:97, bet. 2001/02:AU6, rskr. 2001/02:222).

Uppdraget

En utredare ges i uppdrag att föreslå hur en lag om partiell tjänstledighet för arbetstagare som önskar gå ned i arbetstid skulle kunna utformas. Vidare skall utredaren analysera konsekvenserna av en sådan lag samt överväga om en rätt till partiell tjänstledighet bör införas.

I samband med utformningen av förslaget skall utredaren ta ställning till

- hur arbetstagaren skall kvalificera sig för ledigheten,
- hur lång tid i förväg arbetstagaren skall anmäla önskemål om ledighet,
- på vilka grunder en arbetsgivare skall kunna neka eller skjuta upp en önskad ledighet,
- vilken omfattning ledigheten skall kunna ha,
- hur ledigheten skall förläggas,
- hur lång tid en arbetstagare skall kunna vara partiellt tjänstledig,
- hur vikariat som ersätter den ledige arbetstagarens arbete skall regleras,
- hur ledigheten skall kunna förnyas samt
- under vilka förutsättningar en arbetstagare skall kunna växla mellan ledighet enligt den föreslagna lagen och andra ledighetslagar.

Som ett underlag i arbetet skall utredaren använda de befintliga ledighetslagarnas utformning samt övervägandena och förslagen om ledighetslagstiftningen i slutbetänkandet från Kommittén för nya arbetstids- och semesterregler (KNAS) Semesterlagen och övriga ledighetslagar - översyn och förenklingar (SOU 2003:54). Vidare skall utredaren som ett underlag för arbetet analysera arbetstagarnas möjligheter att bestämma över arbetstidens längd enligt gällande bestämmelser samt hur föräldraledighet utan föräldrapenning används.

Utredaren skall analysera förslagets konsekvenser, i tillämpliga fall för kvinnor och män, när det gäller

- påverkan på förekomsten av tidsbegränsade anställningar,
- påverkan på arbetsgivarens möjlighet att organisera och planera verksamheten,
- de små företagens situation,
- arbetstagarnas hälsa,
- risken för påtryckningar från arbetsgivaren på arbetstagaren

att söka partiell tjänstledighet eller från arbetstagaren på arbetsgivaren att få partiell tjänstledighet,

- risken att arbetstagare kompenserar brister i arbetsmiljön med utökad ledighet,
- risken för konflikt i förhållande till ambitionen att stärka rätten till heltidsarbete,
- deltagande i kompetensutveckling inom det formella utbildningssystemet
- arbetsutbudet, regeringens mål om 80 procents sysselsättning och möjligheterna att tillgodose behovet av arbetskraft, inte minst i samband med de stora pensionsavgångarna de kommande tio åren,
- påverkan på kollektivavtalen,
- samhällsekonomi och statsbudget samt
- förenligheten med EG:s deltidssdirektiv och internationella åtaganden inom ramen för ILO.

Analyserna skall genomföras med ett jämställdhetsperspektiv.

Samråd

Utredaren skall under arbetet samråda med arbetsmarknadens parter. Vidare skall utredaren samråda med Arbetslivsinstitutet och utredningen om stärkt rätt till heltidsanställning (dir. 2004:50). När det gäller analysen av förslagets konsekvenser för små företag skall utredaren samråda med Näringslivets Regelnämnd.

Redovisning av uppdraget

Utredaren skall redovisa uppdraget senast den 1 december 2005.

(Näringsdepartementet)

- - - - - slut på dokumentet - - - - -

[▲ Hem](#) [▲ Sök i Rixlex](#)

[Åter till sidans topp](#)